

УДК 316.73

Оксана Кушнір – кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри журналістики
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Українсько-словацька міжкультурна комунікація на сторінках преси

У публікації простежено розвиток українсько-словацького медіа-спілкування протягом двох останніх століть. Розкрито діапазон шевченкознавчих студій та словацької франкфуртської школи на сторінках преси, зміст і значення «переклички» провідних національних видань.

Ключові слова: форми міжнародної комунікації, міжкультурний діалог, українсько-словацьке медіа-спілкування, пресова перекличка.

Постановка наукової проблеми та її значення. У контексті сучасних тенденцій формування світового інформаційного простору особливо актуальною стала необхідність дослідження преси як домінуючого фактора міжнаціональної комунікації. Вектори українського міжкультурного дискурсу спрямовані і до періодики словацького народу.

Мета дослідження – простежити розвиток українсько-словацького медіа-спілкування протягом двох останніх століть, окреслити зміст і форми пресового діалогу, визначити його роль у розбудові міжнаціональних взаємин.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Відносини між українцями і словаками мають вікові традиції, зумовлені географічним сусідством. Духовна спорідненість народів плекалася спільною історичною долею, багатовіковим досвідом їх співжиття у складі різних держав – Угорщини (з XI століття) чи Австро-Угорської імперії (у XVI–XVII ст.). Взаємні зусилля щодо захисту своїх прав зумовили обоюсторонній інтерес до мови, культури й літератури [Див. : 7; 8; 14–16; 20]. Сліди духовної спорідненості між обома народами спостерігалися у XIII сторіччі. На подібність у фольклорі Київської Русі та словаків Великоморавської держави вказували Ф. Тіхий та Л. Герасим (18. – 1958. – № 9. – С. 104). Того часу сягають і найдавніші міжлітературні зв'язки, зумовлені спільністю витоків писемності [12, с. 385].

Літературні взаємини між обома народами поживалися у XIX столітті [Див. : 4; 7–9; 15; 16; 20]. Тогочасна література українців та словаків розвивалася передусім на сторінках преси, яка забезпечувала її періодичність, доступність.

Перші у Словаччині друковані відомості про українців з'явилися завдяки Й. Домбровському, який 1800 року вмістив у часописі «Slavin» уривок із праці Енгля «Geschichte der Ukraine und der Ukrainischen Kozaken» про життя запорізьких козаків. Пізніше він передрукував із одного з віденських видань у журналі «Slovanka» (1814) статтю «Russniaken in der Marmorosch», до якої додав повідомлення про «Енеїду» Котляревського і граматику Павловського.

Нова хвиля українсько-словацького медіа-спілкування пов'язана з діяльністю Людовіта Штура у 40-х роках XIX століття. Газета «Зоря галицька» в одному із номерів за 1854 рік опублікувала статтю без підпису «О народных песнях и повестях племен словенских». Автор високо оцінив працю словацького дослідника «Про народні повісті та пісні слов'янських племен» (1853) в контексті взаємного вивчення народної творчості народів-сусідів [9, с. 27].

Л. Штур неодноразово виступав на захист історичних прав закарпатців на рідну мову, школу, пресу тощо. Зокрема, в газеті «Slovenské národné noviny» за березень 1846 року дав відсіч угорській політиці мовної асиміляції населення Закарпаття, закликав його творити власну пресу.

Представник «штурівської генерації» – письменник Б. Носак-Незабудов перший здійснив подорож по Закарпаттю і досліджував життя русинів середини XIX століття. Свої спостереження виклав у публіцистичних «Листах з невідомої землі до Л.» та «Потиських спогадах», які опублікував упродовж 1845–1846 років у журналі «Orol Tatranski», редагованому Л. Штуром [8, с. 377].

Часопис Л. Штура «Orol Tatranski» зайняв важливе місце в історії словацько-українських зв'язків. Друковані в ньому матеріали знайомили словацького читача з історією, культурою та побутом українців, спонукали до активності у сфері суспільно-національного та культурного зростання.

У цьому виданні була опублікована й історична повість Б. Носака-Незабудова «Лаборець», вперше у словацькій літературі присвячена українській тематиці [15, с. 57–58]. На сторінках журналу «Orol Tatranski» з'явилися перші зразки словацької критики про українську літературу. В 1874 році за підписом П. Гечка було опубліковано інформаційний огляд загальноукраїнського письменства – від І. Котляревського до Т. Шевченка – у статті «Слов'янські поети» [16, с. 162–163].

Перший огляд словацької літератури в українській пресі з'явився 1854 року в журналі «Зоря галицька». У статті без підпису «Література слов'яков» автор подав короткий нарис розвитку словацької літературної мови, згадав перші пам'ятки «простонародною мовою», зачинателів наукової славістики у Братиславі, майстрів літературного письменства Словаччини I половини XIX століття (Я. Голлого, Л. Штура, Й. Гурбана) [9, с. 27–28].

Традиції часопису Л. Штура продовжив журнал «Slovenské Pohl'ady», редактором і видавцем якого був відомий громадський і культурний діяч Й. Гурбан. Він автор першого у Словаччині нариску історії літератури Закарпаття й Галичини «Огляд найновіших слов'янських літератур», опублікованого в одному з номерів журналу за 1851 рік. «Slovenské Pohl'ady» друкували історичні розвідки про події в Закарпатті під час революції 1848 року, матеріали з народного життя, статті про діяльність закарпатських письменників О. Духновича, О. Павловича, А. Добрянського [15, с. 64]. Тут вийшло перше у словацькій пресі дослідження про українські народні пісні – переклад статті М. Гоголя «Про малоруські пісні» (1881) [16, с. 163]. Журнал пропагував серед словаків здобутки радянської літератури (замітка Ш. Крчмері «Вітер з України» про своєрідність поезій П. Тичини (1928) [16, с. 263].

«Slovenské Pohl'ady» вперше один з випусків повністю присвятили Закарпаттю (1937, № 10), помістивши у ньому переклади творів закарпатських письменників та статтю редактора А. Мраза «Ключ підкарпатської Русі» – про словацько-українські взаємини на матеріалах історії Закарпаття [16, с. 316].

Зі свого боку західноукраїнська преса («Культура», «Нові шляхи», «Діло», «Вікна») друкувала цікаві матеріали про культурне життя Словаччини. Зокрема, у газеті «Діло» (1888, № 37) І. Белей опублікував статтю-некролог про Й. Гурбана. Автор відтворив життя й діяльність словацького діяча, виділив основні етапи становлення мови та нової словацької літератури [17, с. 77–78].

У 1909 році В. Доманицький опублікував у «Раді» дослідження «Словаки», в якому виклав історію словацького народу, зокрема окреслив тогочасний стан національної культури й літератури (18. – 1958. – № 9. – С. 110).

У 1886 році на сторінках «Университетских известий» (№ 7) словацький студент О. Опферман надрукував студію про Яна Голлого, в якій охарактеризував переклади й оригінальні твори поета, окреслив значення його творчості для подальшого розвитку словацької літератури [9, с. 28–29].

Відомий етнограф В. Гнатюк помістив у «Літературно-науковому віснику» за 1899 рік у своєму перекладі огляд окремих публікацій словацькою мовою 1898 року, зроблений В. Шробаром [9, с. 30].

З кінця XIX століття у пресі розвинулася важлива гілка міжкультурного спілкування – взаємний переклад [11].

Окремий етап (друга половина XIX століття) у культурному спілкуванні двох народів окреслили своєю діяльністю Тарас Шевченко та Іван Франко.

На сторінках словацької преси ім'я Кобзаря з'явилося пізно. Першою згадкою про нього було повідомлення про похорон поета, опубліковане в газеті «Slovenskije národnje noviny» 7 червня 1861 року (17. – 1958. – № 9. – С. 107).

Газета «Pešť budi'nske Vedomosti» (1864, Ч. 86), що виходила в Будапешті, надрукувала статтю «Про бесіди» словацького вченого і письменника Г. Тісовського [14, с. 238–239]. Повніше життєпис Т. Шевченка представлено у нарисі з історії слов'янських літератур П. Гечка у журналі «Orol» (1874).

Окрему публікацію Кобзареві присвятила словацька газета «Národnje noviny» у 1881 році (№№ 97–98). Критик С. Бодіцький написав статтю «Співець України», в якій окреслив життєвий і творчий шлях Т. Шевченка [14, с. 240–241].

Аж у наступному столітті словацька преса знову звернулася до постаті Кобзаря. У 1911 році журнал «Průdy» (№ 2) з нагоди 50-річчя від дня смерті українського будителя надрукував статтю «Тарас Шевченко». У ній Ю. Славик окреслив основні віхи біографії поета, високо оцінив його творчість, відзначив її спорідненість із долею словаків. У цьому ж виданні його редактор Ш. Крчмері

подав статтю «Про Шевченка», в якій порівняв українського поета з Пушкіним, Рилєєвим, Міцкевичем, назвав його серед послідовників Шафарика [14, с. 252].

Журнал «Průdu» (1935, № 19) надрукував статтю «Шевченкове ставлення до Польщі та поляків», у якій В. Бобек опротестував думку про вороже ставлення українського митця до поляків. Протягом третього десятиліття у словацькій пресі опубліковано ряд «ювілейних» статей про Т. Шевченка: «Elán» (1934, № 2; 1939, № 7–8), «Služba» (1939, № 3). У них досліджено поетичну спадщину митця, окреслено його місце в європейській літературі [14, с. 254–255].

Після 1945 року в контексті українсько-словацьких культурних взаємин діапазон шевченкознавчих досліджень розширився. У 1951 році до 90-річчя з дня смерті Т. Шевченка у словацькій періодиці вийшла у перекладі серія матеріалів радянських авторів (газети «Kultúrny život», «Praca», «Nové slovo» передрукували уривки зі статті О. Корнійчука, П. Березова) [14, с. 258]. Статті про Кобзаря у 1950-х роках написали М. Штепан, Р. Бртань, Ф. Вовак, Я. Штефчек, Л. Гараксим, Й. Банський, М. Лесна, А. Мраз та інші. Словацький читач знайомився з ними на сторінках видань «Kultúrny život», «Hlas ľudu», «Život», «Nová literatúra» та інших [14, с. 267–268].

Поряд із Т. Шевченком чільне місце на теренах українсько-словацьких взаємин зайняв Іван Франко [8, с. 27]. Уперше І. Франко згадував про словаків у «Літературному письмі», опублікованому 1876 року у студентському журналі «Друг» (№ 19). Молодий критик знайомив своїх земляків із творчістю талановитого словацького поета М. Меднянського, в якій цінував волелюбні мотиви, гаму висловлених почуттів, народну мову і реальні образи [7, с. 260].

Про громадсько-політичний рух словаків І. Франко говорив у статті «Слов'янський гурток», надрукованій 1888 року в газеті «Kurjer Lwowski». У ній розкрито одне із засідань львівського гуртка, учасники якого окреслили історію суспільних прагнень словацького народу від найдавніших часів до повного занепаду «під ударами мадьярського уряду» 1878 року [7, с. 394].

Усвідомлюючи важливість проголошеної Я. Колларом ідеї солідарності для всього слов'янського світу, І. Франко присвятив дві праці словацькому будителю. У статті «Літературне відродження Полудневої Русі і Ян Коллар» Каменяр простежив вплив думок вченого на культурно-національний розвиток Галичини та Східної України. Відзначаючи відмінності культурного життя окремих частин українських земель, він обґрунтував «дивну етнографічну одноцільність» [7, с. 404] між ними, яка з часом, завдяки титанічній боротьбі й незламній волі окремих будителів, переросла до «єдності національної і літературної» [7, с. 406]. Відтак «свідомі українці не перестають бути слов'янофілами в душі Коллара і Шафарика. Довговіковий притиск навчив їх відчувати й усяку чужу кривду; географічне положення поставило їх на розграні майже всіх слов'янських народностей..., так що питання слов'янської взаємності є для них... питанням живим і пекучим» [7, с. 415].

Друга стаття – «Слов'янська взаємність в розумінні Яна Коллара і тепер» – опублікована як рецензія на згаданий збірник у журналі «Народ» за 1893 рік. У ній І. Франко аналізував ідеї слов'янської солідарності. Він позитивно оцінив те, що Я. Коллар базував її на демократизмі, на рівноправності народів. При цьому Каменяр зазначав, що «Колларові думки про слов'янські взаємності не обіймали всіх взаємин слов'янських» [7, с. 286]. Поза увагою словацького вченого залишався політичний аспект пропагованої ідеї, яку той зводив до літературної сфери. Філологічну основу слов'янської єдності мали формувати чотири «діалекти» – російський, польський, чеський і сербський, що й визначало провідну роль названих племен щодо всього слов'янського світу [7, с. 270]. І. Франко не погоджувався з міркуваннями Я. Коллара, та високо цінував його вплив на розвиток слов'янської солідарності в Україні.

І. Франко пропагував та інтерпретував для української громадськості найвидатніші явища словацької літератури виступами у словацькій пресі («Slovanský Pohl'ady») з оглядами українського письменства («Українсько-руська (малоруська) література», «Українсько-руська література за 1898 рік», «Леся Українка», «Українсько-руська література за 1899 рік»).

На початку минулого віку про І. Франка вперше відгукнулася у пресі словацька критика. Газета «Národné poviny» (1909, № 105) надрукувала рецензію на театральну постановку драми «Украдене щастя», яка йшла у словацькому перекладі І. Лілге-Лисицького (2. – 1966. – №5. – С. 90–91).

Широкий резонанс у словацькій пресі викликала проведена з нагоди 100-річчя від дня народження І. Франка міжнародна наукова конференція про чехо-словацько-українські взаємини, організована 1956 року у Пряшеві Словацькою академією наук [10, с. 361]. Результатом роботи

конференції був збірник «З історії чехословацько-українських зв'язків» (1957) [8]. Провідні словацькі видання надрукували понад сорок статей, які висвітлювали діяльність І. Франка, зокрема «Knižne novinky» (1956, № 11), «Pravda» (1958, 15.8; 1959, 29.12), «Kultúrny život» (1956, № 9; 1958, № 31), «Slovenské pohľady» (1958, № 9), «Nová literatúra» (1958, № 4, 12), «L'ud» (1960, № 12) [19, с. 147–148].

Тенденцію медійного міжкультурного спілкування підтримала й радянська періодика. Так, 1927 року харківський журнал «Гарт» (№ 6–7) помістив статтю «Словачина» з підзаголовком «Сучасна літературна творчість», у якій стисло проаналізовано найголовніші твори словацьких письменників XIX віку. «Червоний шлях» (1930, № 1) надрукував дослідження В. Клементіса «Словацька література», в якому було зроблено соціальний аналіз літературного процесу XIX – початку XX століття [9, с. 31–32]. Журнал «Молодняк» (1936, № 7) помістив інформацію про перший з'їзд словацьких письменників.

Не відставала у двосторонньому спілкуванні й західноукраїнська преса. У журналі «Підкарпатська Русь» (1927, Том IV) Ф. Тіхий опублікував розвідку «Руські вірші та говори в записці словака» про важливість українсько-чехо-словацьких фольклористичних зв'язків, додавши у латинській транскрипції українські вірші та пісні, записані Б. Носаком під час подорожі по Закарпаттю [4, с. 20]. У цьому ж виданні (1936, Т. XII–XIII) М. Мольнар помістив статтю «В століття твору Яна Коллара» про відгук ідей відомого славіста у творах закарпатських авторів О. Павловича, О. Духновича, А. Кралицького [8, с. 258].

Велике значення для взаємної популяризації сусідніх літератур має «переключка» провідних національних видань [21, с. 12]. У цьому руслі активно працювали у II половині XX віку українські журнали «Вітчизна», «Жовтень» («Дзвін»), «Всесвіт», які присвячували частково або повністю спеціальні номери чеській та словацькій літературі.

Провідну позицію тут займав часопис «Жовтень» (тепер «Дзвін») [6], окремі розділи або номери якого присвячені чехо-словацькій літературі (1956, № 5; 1965, № 6; 1978, № 7). Українсько-словацьку літературну критику журналу формували переважно рецензії-анотації на видання пражан або українських письменників, а також видані в Україні книжки словацьких авторів (Масляк С. Нові франківські видання в Чехословаччині. – 1955. – № 3. – С. 118–121; Мольнар М. Нові переклади творів І. Франка. – 1958. – № 3. – С. 152–153; Ткаченко М. Т. Шевченко у чехів та словаків. – 1963. – № 4. – С. 132–133; Винничук Ю. Іду до вас. – 1982. – № 10. – С. 116–118; Винничук Ю. Розкопки пам'яті. – 1987. – № 7. – С. 123–126; Ільницький М. Книжка, писана 18 років. – 1991. – № 5. – С. 139–141). Рідше зустрічалися літературні огляди, портретні нариси, проблемні статті, літературознавчі розвідки (Бржечка І. Шляхом творчого зростання (Нотатки про нову чехословацьку літературу). – 1952. – № 9. – С. 81–88; Бача Ю. Сучасна українська література Чехословаччини. – 1958. – № 6. – С. 153–159; Петренко М. Від Дуклі до Братіслави. – 1967. – № 10. – С. 134–138; Ковач Ф. Серед українців Чехословаччини. – 1987. – № 6. – С. 116–118; Ільницький М. На Маковицькій струні... – 1989. – № 7. – С. 111–118).

Журнал «Всесвіт» [3] у 1962 році присвятив значну частину окремого номера (№ 6) словацькій літературі. У часописі довгий час існували рубрики «Україна і світ», «Хроніка культурних зв'язків: Про дружні взаємини», у яких, окрім перекладів словацьких художніх текстів, формувалася також літературно-критична словакістика журналу у жанрах анотацій, рецензій, літературознавчих статей, оглядів мистецького та літературного життя Словащини, у текстах Г. Коновалова («Твори Шевченка в Чехословаччині». – 1961. – № 7. – С. 49–52; «М. Коцюбинський у чехів та словаків». – 1964. – № 9. – С. 59–63), Г. Кочура («Видано в Пряшеві». – 1962. – № 7. – С. 72–77), М. Мольнара («Заповіт» Т. Г. Шевченка в Чехословаччині». – 1976. – № 3. – С. 170–173), Ф. Погребенника («Видано в Чехословаччині». – 1977. – № 12. – С. 189–190), М. Москаленка («Погляд із Пряшева». – 2003. – № 1–2. – С. 168) та інших.

Окремий місячник (№ 5) 1956 року присвятила чехо-словацькій літературі «Вітчизна» [2]. Журнал знайомив своїх читачів із літературно-критичними працями пражських та словацьких авторів: А. Мраза («Словацька література останнього десятиліття». – 1956. – № 5. – С. 134–138), Г. Коновалова («З історії чехословацько-українських зв'язків». – 1959. – № 8. – С. 193–197), М. Мольнара («Десять років української літератури в Словащині». – 1956. – № 1. – С. 165–167; «Молоді літературні сили

Пряшівщини». – 1959. – № 2. – С. 192–193; «Чеська та словацька література в українських перекладах». – 1960. – № 5. – С. 201–205).

У 50-60-х роках ХХ століття на ниві міжкультурного діалогу активно працював журнал «Прапор» [18], який подав перший на той час ґрунтовний огляд історії словацько-українських літературних зв'язків (Мольнар-Мундяк М. Віковічна дружба двох братніх народів. – 1958. – № 9. – С. 104–111), рецензії на видання художніх творів пряшівських українців і словацьких авторів (Мельниченко М. З джерел народного життя. – 1959. – № 11. – С. 112–113; Остроумов І. Міст зрозуміння і спочування. – 1965. – № 3. – С. 81–82).

У ті роки про літературні взаємини між двома народами активно повідомляла «Літературна газета» [12] публікаціями І. Ле («У боротьбі». – 1956. – 16 лютого. – С. 3), М. Мольнара («В чеських та словацьких перекладах». – 1957. – 29 січня. – С. 4; «Несумлінне тлумачення літературних зв'язків». – 1957. – 26 лютого. – С. 4; «Братні зв'язки». – 1957. – 12 березня. – С. 5), М. Шумило («В'язка ключів». – 1957. – 24 травня. – С. 3) та інших.

Свій внесок у розвиток міжнародних культурних взаємин зробила газета «Літературна Україна» [13]. На її сторінках виступили з відгуками про творчість пряшівських письменників, зокрема, І. Ле («Нескорені». Нотатки читача. – 1962. – 30 жовтня. – С. 2), А. Патрус-Карпатський («Усмішки Федора Іванчова». – 1962. – 7 грудня. – С. 4); Р. Лубківський опублікував дві обширні розвідки про словацьку літературу («Із «Словацького зошита». – 1984. – 6 грудня. – С. 4; переклад статті Л. Новомеського «Слов'янський ювілей» – 1985. – 7 березня. – С. 6), цикл віршів під назвою «Із словацького зошита»; про письменника, вченого і громадського діяча Ю. Бачу розповідали О. Логвиненко («Юрій Бача: «Література мусить бути слугою народу, а не держави». – 1990. – 27 вересня. – С. 7), М. Вальо («Син свого народу». – 1998. – 17 вересня. – С. 6).

Об'єктом критики радянських дослідників була також пряшівська преса, особливо альманах «Дукля» [5]. Вже через рік після його заснування З. Франко у журналі «Дніпро» подала перший в Україні огляд п'яти номерів «Дуклі» – «Український альманах в Чехословаччині» (1954. – № 9. – С. 126–128). Після цього журнали «Прапор» (Бондар В. Через гірські перевали. – 323. – 1958. – № 9. – С. 112–114), «Всесвіт» (Копиленко Л. Журнал наших братів. – 318. – 1963. – № 5. – С. 148–149) і «Вітчизна» (Гуреїв О. Альманах українських письменників Чехословаччини. – 1955. – № 8. – С. 159–162; Олійник М. Альманах друзів. – 1960. – № 3. – С. 204–206) періодично друкували огляди літературного видання пряшівських українців, у яких оцінено редакційну політику журналу, подано характеристику публікованих творів.

Про післявоєнне українське письменство словацького читача також найширше інформувала преса. У газеті «Kultúry život» зі статтею «Словаки та українці» виступав 1963 року відомий критик і літературознавець А. Мраз [16, с. 317]. Словацьку пресову україністику у часописі «Československá rusistika» представляли публікації О. Зілинського (1959, № 2), З. Генік-Березовської (1959, № 3), М. Неврлого (1960, № 3) [21, с. 127].

У 1956 році весь № 11 журналу «Slovenské Pohľady» було присвячено українській літературі. Тут опубліковано словацькою мовою твори українських авторів, а також наукові статті про українську літературу та словацько-українські взаємини. Зокрема, редактор журналу А. Мраз помістив нарис «Безмежна Україна», написаний після чергової поїздки в Україну [16, с. 317]. Журнал відкривався передмовою редакції під назвою «Сплачуємо борг», у якій накреслено перспективу словацько-українських зв'язків [21, с. 127].

Висновки. Окреслений нами фактичний матеріал українсько-словацького комунікативного дискурсу виразно свідчить, що провідну роль у процесі культурного, зокрема літературного, спілкування відігравала і продовжує відігравати преса. Періодичні видання, друкуючи літературні тексти, публіцистичні й історичні матеріали з життя сусідніх народів, сприяли розвитку взаємного діалогу і творчого співробітництва, а водночас спонукали словацьких українців до активної діяльності з метою збереження етнічної самобутності, усвідомлення національної єдності і культурної цілісності, а також сприяли інтеграції української меншини у словацьке суспільство.

Література

1. Вдовиченко Г. Українське відродження: національне буття і міжкультурний діалог / Г. Вдовиченко // Розбудова держави. – 1998. – № 9–10. – С. 88–93.
2. Вітчизна. – Київ, 1955–2003.

3. Всесвіт. – Київ, 1958–2003.
4. Гайдай М. Чехословацько-українські взаємини в сучасній фольклористиці (1918–1960) / М. Гайдай. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 88 с.
5. Дукля. – Пряшів, 1953–2004.
6. Жовтень (Дзвін). – Львів, 1956–2003.
7. Зв'язки Івана Франка з чехами та словаками. Статті й дослідження до історії чехословацько-українських взаємин / упоряд. М. Мольнар, М. Мундяк. – Братислава : Словацьке вид-во худож. Літ., 1957. – 694 с.
8. З історії чехословацько-українських зв'язків / гол. Ред. Й. Грозенчик. – Братислава : Словацьке вид-во худож. літ., 1959. – 688 с.
9. Кирилюк Є. Словакістика на Україні / Є. Кирилюк // Радянське літературознавство. – 1971. – № 1. – С. 27–35.
10. Ковач Ф. Творчість Івана Франка серед українців Чехословаччини / Ф. Ковач // Іван Франко і світова культура : матеріали міжнарод. Симпоз. ЮНЕСКО, (Львів, 11–12 верес. 1980 р.). – К. : Наук. Думка, 1990. – Кн. 1. – С. 361–364.
11. Кушнір О. В. Переклади у пресі як форма міжкультурної комунікації між українцями та словаками / О. В. Кушнір // Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації. – Запоріжжя, 2011. – № 3. – С. 75–79.
12. Літературна газета. – Київ, 1956–1957.
13. Літературна Україна. – Київ, 1962–1998.
14. Мольнар М. Тарас Шевченко у чехів та словаків / М. Мольнар. – Словацьке педаг. Вид-во в Братиславі. Відділ укр. літ. В Пряшеві, 1961. – 285 с.
15. Мольнар М. Словаки і українці. Причинки до словацько-українських літературних взаємин з додатком документів / М. Мольнар. – Словацьке педаг. вид-во в Братиславі. Відділ укр. літ. В Пряшеві, 1965. – 402 с.
16. Мольнар М. Зустрічі культур : З чехословацько-українських взаємин / М. Мольнар. – Братислава : Словацьке педаг. Вид-во, 1980. – 542 с.
17. Моторний В. А. До історії західноукраїнсько-словацьких літературних взаємин / В. А. Моторний // Українське слов'язознавство : республік. міжвідом. наук. зб. / ред. кол. : Д. Л. Похилевич (відп. ред.), О. С. Бейліс та ін. – Львів : Вид-во Львів. Ун-ту, 1971. – Вип. 5 : Література та культура зарубіжних слов'янських народів. – С. 7680.
18. Прапор. – Харків, 1958–1965.
19. Роман М. Іван Франко і словацька література / М. Роман // Іван Франко і світова культура : матеріали міжнарод. Симпоз. ЮНЕСКО, (Львів, 11–12 верес. 1980 р.). – К. : Наук. Думка, 1990. – Кн. 1. – С. 146–150.
20. Смирнов Л. К вопросу о словацко-украинских культурных связях в контексте истории Закарпатья в XIX веке / Л. Смирнов // Благовісник праці : наук. зб. на пошану акад. М. Мушинки. – Ужгород-Пряшів : Карпатський Край, 1998. – С. 313–319.
21. Шевчук В. І. Сучасні українсько-чехословацькі літературні зв'язки 1945–1960 / В. І. Шевчук. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 151 с.

Кушнір О. В. Українсько-словацька міжкультурна комунікація на сторінках преси. В публікації освітлено розвиток українсько-словацького медіа-об'єднання на протязі двох останніх століть. Розкрито діапазон шевченковедчих досліджень і словацької франкіани на сторінках преси, зміст і значення діалогу ведучих національних видань.

Ключові слова: форми міжнародної комунікації, міжкультурний діалог, українсько-словацьке медіа-об'єднання, пресовий діалог.

Kushnir O. V. Ukrainian-Slovakian Intercultural Communication Represented in Press. In the article the development of Ukrainian-Slovakian media communication during two centuries is traced. The range of Shevchenko studies and Slovakian Franko studies, content and meaning of dialogue in leading national periodicals is analyzed.

Keywords: forms of international communication, intercultural dialogue, Ukrainian-Slovakian media communication, dialogue in press.

Адреса для листування: oksana_kavun@mail.ru